

עניית אמן אזור ברכות עפ”י שו”ע סימן רטו’ ופוסקים אזורנים

הקדמה

במסכת ברכות מה: מובא: תני חדא העונה אמן אחר ברכתיו הרי זה משובח ותניא אייך הרי זה מגונה לא קשיא הא בבונה ירושלים הא בשאר ברכות. יש מפרשים שזה דווקא אחר בונה ירושלים ויש מפרשים שהוא הדין לכל סיום ברכה כעין בונה ירושלים וזה דעת הר”ף לג: והרמב”ם בהלכות ברכות פרק א’ – טז’ ועוד ראשונים. וכתב שם הרא”ש שבעל הלכות גדולות ברכות פרק ז’ מפרש הטעם שבדאי על הפירות ועל המצות אם עונה אמן אחר ברכתו הרי זה דרך בורות שכן דרך בורים שמפסיקים אחרי הברכה ואז טועמים אבל בסוף ברכה הרי זה משובח. נמצא כי קיימות שלש דעות בעניין זה:

☒ עניית אמן אחר עצמו רק בסוף ברכת בונה ירושלים.

☒ עניית אמן אחר עצמו לא רק בבונה ירושלים, אלא בכל הדומה לברכה זו, כלומר בסוף ברכות הסמוכות זו לזו – כגון בסוף ברכת שים שלום.

☒ עניית אמן אחר עצמו לא רק בבונה ירושלים, אלא בכל ברכה מסיימת – כגון ברכה אחרונה אחר אכילה כמו בורא נפשות.

מנהג הספרדים הוא קרוב לדעת הרמב”ם שעניית אמן אחר עצמו לא רק בבונה ירושלים, אלא בכל הדומה לה, כלומר בסוף ברכות הסמוכות זו לזו. אולם אנו עונים אמן אחר ישתבח ואחר יהללך שבסוף ההלל, בהתבסס על סברת הרא”ש שאם בין הברכה הראשונה (בברוך שאמר) לברכה האחרונה (בישתבח) אסור להפסיק הרי זה כשני ברכות סמוכות ועונה אמן אחרי ברכת עצמו. הברכה היוצאת דופן לעניין זה היא ברכת גאל ישראל בשחרית שאין עונים אמן וזאת על פי הנהגה.

בבית יוסף כתב עוד, כי אם שנים אומרים ברכה אחת ביחד לא יענה אמן אחר ברכת חבירו אלא אם כן קדם וסיים קודם שיגמור חבירו ואם לא כן הוי עונה אמן אחר ברכתו.

בטור הוסיף עוד פרטים הקשורים לעניית אמן אחרי ברכות וכתב שעונים אמן אחר ישראל המברך אף על פי שלא שמע כל הברכה אלא רק את הזכרת השם, אולם זה רק כשלא אכל אבל אם אכל ונתחייב בברכה אינו יוצא עד שישמע כל הברכה.

כמו כן כתב הטור כי אין עונים אמן אחר כותי (היינו שמרוני) המברך עד שישמע כל הברכה מפיו, מחשש שמה כוונתו לעבודת גילולים אבל כששומע כל הברכה הרי הוא מוכיח שאין כוונתו לעבודת גילולים. אבל נכרי עונים אחריו אף על פי שלא שמע כל הברכה. אם כן בטור מחלק בין עניית אמן אחר ברכת כותי לעניית אמן אחר ברכת גוי, זאת עפ”י הבנתו בסוגיה שבירושלמי.

אבל הרמב”ם ז”ל בהלכות ברכות פרק א’ יג’ לא חילק בין כותי לגוי אחר וכתב ”כל השומע אחד מישראל מברך ברכה מכל הברכות כולן אע”פ שלא שמע הברכה כולה מתחילתה ועד סופה ואע”פ שאינו חייב באותה ברכה חייב לענות אמן, ואם היה המברך (עכ”ם או) אפיקורוס או כותי או תינוק המתלמד או שהיה גדול ושינה ממטבע הברכה אין עונין אחריה אמן.

פרטי הלכות

א. אין עונה אמן אחר ברכתיו, אלא אחר שתי ברכות או יותר שהם סוף ברכות. (מרן בשו”ע) כגון אחר ברכת שומר עמו ישראל לעד או אחר ברכת ”הפורס סוכת...” בשבת שהם גמר ברכות קריאת שמע ואחר ברכת בונה ירושלים שהוא גמר שלש ברכות ראשונות שהם מן התורה. (משנה ברורה)

ב. אין עונים אמן אחר ברכת עצמו אחר ברכות ראשונות של ערבית ושחרית, מפני שאף שהם שתי ברכות הרי אינם בסוף העניין ועניית אמן לא שייכת, אלא בגמר וסילוק העניין. (משנה ברורה)

ג. נהגו לענות אמן אחר יהללך ואחר ישתבח. (מרן בשו”ע) ואף שאין עונים אמן אחר עצמו אלא דווקא אחר שתי ברכות סמוכות, אלו נקראות סמוכות, מפני שיהללך סמוכה לברכה שלפני הלל וישתבח סמוכה לברוך שאמר, שהרי אסור להפסיק ולהשיח בין ברוך שאמר לישתבח ובין ברכה שלפני הלל לברכת יהללך. (משנה ברורה)

ד. יש אומרים שאין עונים אמן, אלא רק אחר ברכת בונה ירושלים בברכת המזון, כן המנהג פשוט במדינות אלו (מדינות אשכנז) ואין לשנות ובמקומות שנהגו לענות אמן אחר יהללך וישתבח, יענה גם כן אחר ברכת שומר עמו ישראל לעד. (הרמ”א בהגה).

ה. השומע אחד מישראל אחת מכל הברכות, אף על פי שלא שמע כולה תחילתה ועד סופה, ואף על פי שאינו חייב באותה ברכה, חייב לענות אחריו אמן. (מרן בשו”ע) וכל שכן כשהוא עצמו חייב באותה ברכה ורוצה לצאת בברכת המברך בודאי חייב לענות אמן להורות שגם הוא מחזק ומקיים דברי המברך. אכן אז צריך דווקא שישמע כל הברכה מתחילה ועד סוף. (משנה ברורה)

ו. המקור לחובת עניית אמן מובא במסכת יומא לו. ”כי שם ה’ אקרא הבו גודל לאלוקינו וגו’ – אמר להן משה לישראל כשאני מברך ומזכיר שם ה’ יתברך, אתם הבו גודל לאלוקינו בעניית אמן. (משנה ברורה)

ז. מובא במדרש - כששומע שאחד מתפלל דבר או מברך לישראל אפילו בלא הזכרת השם חייב לענות אמן. ולכן נתפשט המנהג שעונים אמן אחר הרחמן בברכת המזון. (משנה ברורה)

ח. אבל אם היה המברך אפיקורוס או כותי או תינוק, או היה גדול ושינה ממטבע הברכות, אין עונים אחריו אמן. (מרן בשו”ע) ודווקא כששינה באופן שלא יצא בברכה מחמת זה, והרי הוא כמברך ברכה לבטלה, שאסור לענות אמן אחריו. (משנה ברורה)

ט. עונים אמן אחר עכ”ם, אם שמע כל הברכה מפיו. (הרמ”א בהגה). מפני שאין דרך הגויים לכוון לעבודה זרה כשמזכיר השם, ומכל מקום דעת הט”ז היא שאין עליו חיוב לענות בעכ”ם, אלא רק רשות. (משנה ברורה)

י. מה שאין עונים אמן אחר תינוק, הרי זה דווקא בשעה שלומד הברכות לפני רבו, שמותר ללמד לתינוקות הברכות כתקנם ואע”פ שהם מברכים לבטלה בשעת הלימוד. (מרן בשו”ע) מפני שלא שייך לומר אמן לאמת ולקיים את דברי המברך, שהרי אין שם ברכה על זה. (משנה ברורה)

יא. בשעה שהתינוקות מברכים לפטור את עצמן, כיון שהם בני חינוך הם עונים אחריהם אמן, וכן בשעה שאומרים ההפטרה בבית הכנסת. (מרן בשו”ע) מדברי מרן משמע שעל ברכה שמברך על אכילה וכדומה לפני שהגיע לחינוך אין לענות אמן עליו. (משנה ברורה בשם פרי מגדים) גיל חינוך הוא גיל שש (ילקוט יוסף ג’)

יב. מותר לברך בהזכרת שם ה’ לשם לימוד ברכות לילד קטן. (ילקוט יוסף)

אמרי בינה – מאמרי זו”ל בשבח המידות הטובות

כל המעלים עיניו מן הצדקה, כאילו עובד עבודה זרה (כתובות סח.) ונקרא בליעל רשע אכזרי וחוטא.

בליעל, שנאמר (דברים טו): ”השמר לך פן יהיה דבר עם לבבך בליעל לאמר קרבה שנת השבע שנת השמטה ורעה עינך באחיק האביון ולא תתן לו”. אכזרי, דכתיב (משלי יב): ”ורחמי רשעים אכזרי”, ומכחיש יחסו שאינו מזרע אברהם יצחק ויעקב, כי הם היו רחמניים, אלא מזרע הגוים שהם אכזרים, שנאמר (ירמיה נ’): ”אכזרי המה ולא ירחמו”.

וכל המרחם מרחמים עליו מן השמים, שנאמר (דברים יג): ”ונתן לך רחמים ורחמן והרבך” (שבת קנא:). והנותן צדקה לעניים בסבר פנים רעות איבד זכותו, ואפילו נתן הרבה, וטוב ממנו פרוטה בסבר פנים יפות, וטוב שיתן קודם שישראל. וטוב שיתן בסתר, דכתיב (משלי כא יד): ”מתן בסתר יכפה אף”. ויש שהיו קושרים בבגד וזורקים לאחוריהם, ובאים עניים ונוטלים, והנותן אינו יודע למי נותן, והמקבל אינו יודע ממי מקבל, אז העני אינו מבוויש. (עפ”י אורחות צדיקים - שער הנדיבות)

פנינים לפרשת שבוע

בזאמין או לא

על הפסוק בפרשה "ויבא נח ובניו... אל התיבה מפני מי המבול". מפרש רש"י - אף נח מקטני אמנה היה, מאמין ואינו מאמין שיבא המבול ולא נכנס לתיבה עד שדחקהו המים.

נשאלת השאלה כיצד יתכן לומר על נח, אשר אמרה עליו התורה "צדיק תמים", כי לא היה מאמין בכל ליבו? וכן נשאלת השאלה כיצד בונה נח תיבה במשך מאה ועשרים שנה ואומר לבני דורו כי היא נועדה להגן מפני המבול בעוד הוא עצמו אינו מאמין בכך?

נראה לומר כי עד הרגע האחרון היה נח מאמין ומקווה, כי בני אדם שבדורו ישובו בתשובה אל ה' וכן תתבטל גזירת המבול.

וכך ניתן לבאר את פשוטו של רש"י: "נח מקטני אמנה היה מאמין" - אפילו מקטני האמנה היה תולה אמונתו ותקוותו שבכל רגע עשויים הם לחזור בתשובה, ולפיכך "ואינו מאמין שיבוא המבול" - שכן תשובתם של אלה עשויה לבטל את הגזירה...

זרע וקציר

בפרשה נאמר "וַיִּרַח ה' אֶת רִיחַ הַנִּיחֹחַ וַיֹּאמֶר ה' אֵל לְבוֹ לֹא אֶסַף לְקַלֵּל עוֹד אֶת הָאָדָמָה בְּעֵבוֹר הָאָדָם כִּי יֵצֵר לֵב הָאָדָם רַע מִנְּעֻרָיו..." ובהמשך נאמר "עַד כָּל יְמֵי הָאָרֶץ זֶרַע וְקָצִיר וְקָר וְחֹם וְקִיץ וְחֹרֶף וַיּוֹם וְלַיְלָה לֹא יִשָּׁבְתוּ: (פרק ח' - כא, כב) יש לברר מה הקשר בין פסוקים אלו.

נראה לומר על פי המשנה אבות: "יפה תלמוד תורה עם דרך ארץ שיגיעת שניהם משכחת עוון" - כלומר התעסקות בתורה עם מלאכה משכיחה עוון ומאידך הבטלה היא אם כל חטאת. וכן גם ריקנות במוח מביאה לידי מחשבות רעות, כדברי הרמב"ם: "אין מחשבת עריות מתגברת אלא בלב פנוי מדברי תורה".

אנשי דור המבול חיו חיי רווחה ומנוחה, ללא כל מלאכה והתעסקות. הם לא היו צריכים לעבוד בגופם, כי זריעה אחת הספיקה להם לארבעים שנה (עפ"י המדרש) ומוחם פנוי וריק מכל תוכן, מפני שלא הייתה להם תורה. כתוצאה מזה באו לכלל השחתת המידות וההפקרות בחייהם.

לפיכך נאמר: "וירא ה' כי רבה רעת האדם וכל יצר מחשבות לבו רק רע כל היום...ויאמר ה' אמחה את האדם אשר בראתי" (בראשית ו- ה' - ז) - מאחר שאין להם במה להעסיק ידיהם ומוחם הרי שהתרבתה ממילא רעתם וראויים הם להימחות מעל פני האדמה.

אך לאחר שהריח השם יתברך את ריח הניחוח של קרבנות נח והתנחם על הרעה, אמר: "לא אוסיף עוד לקלל את האדמה" - לא אמחה עוד את האדם כליל - "כי יצר לב האדם רע מנעוריו" - כלומר: אף על פי שיצרו של אם רע, הרי יש לי עצה כנגד זה, אכביד את חייו במלאכה ועבודה רבה. "עוד כל ימי הארץ זרע וקציר" - שיצטרך תמיד לזרוע ולקצור, לעמול ולטרוח, כדי לספק את כל צרכיו בהתאם לעונות השנה של קיץ וחורף - "ויום ולילה לא ישבותו" - לא תהא לו מנוחה, וכבר לא תהיינה שעתו ודעתו פנויות כל כך לחטוא. (עפ"י קומץ המנחה)

שמירת הלשון

(על פי חפץ חיים השיעור היומי)

כדי לענות על השאלה: מדוע עדיף השקר על פני סיפור רכילות - הרי שניהם אסורים מן התורה? עלינו להתעמק בהבנת המצווה "מדבר שקר תרחק" (שמות כ"ג, ז). הגמרא (שבועות לא.) מדגישה ניסוח זה של "מדבר שקר תרחק" - התורה לא צייתה "לא תשקר" אלא צייתה להתרחק מ"דבר שקר". כדי לקבוע אם אמירה היא אכן "דבר שקר", או לא, צריך לבדוק יותר את תוצאתה הסופית מאשר את דיוקה הטכני.

"שקר לבן קטן", לדוגמה, שמבחינה טכנית הוא נכון אך הוא נאמר מתוך כוונה להטעות, הריהו בגדר של דבר שקר.

המהר"ל מסביר שהתורה רואה שנאה אישית בין בני אדם כצורה של דבר שקר. חז"ל מביעים בצורה ברורה את הגישה הזו באמצעות הביטוי הידוע "שנאת חנם". על כן, דברי רכילות שביכלתם לגרום לשנאת חנם, יכולים להיות מקור לדבר-שקר. הסתרת העובדות או שינוי כדי למנוע רכילות יש בהם משום סיוע לאמת. בלשונם של חז"ל מובע רעיון זה בביטוי "מותר לשנות מפני השלום" (ראה רש"י לבראשית נ', ט"ז).

עם זאת, יש להדגיש שבשום פנים ואופן אסור להישבע לשקר - אף לא מפני השלום.

שואל ומשיב

שאלה:

האם רשאים לומר ו"ג מדות ונפילת אפים במנחה לאחר שקיעת החמה, שהוא זמן בין השמשות?

תשובה:

כתב רב שר שלום גאון בתשובה שהובאה בשו"ת מהר"ם מרוטנבורג דפוס פראג, סימן תרג', וששאלתם מהו שיפול אדם על פניו בערבית ויבקש רחמים, הוו יודעים שבחול מותר ליפול על פניו אחר תפלת ערבית, ואפילו בצבור, וכן המנהג בבית רבינו שבבבל שנופלים על פניהם בערבית, חוץ מערב שבת וכו'. וכן הוא בסדר רב עמרם גאון חלק א' ובטור אר"ח סימן רלז..

המנהיג סימן פד' הביא דברי רב שר שלום, וסיים על זה, אך לא נהגו העם כן, אלא במנחה שהיא עת רצון, והיא חובה. ובספר האשכול סוף סימן כו' כתב, והרוצה ליפול על פניו בערבית שפיר דמי לעשות כן, ומה שאין נוהגים כן, משום שתפלת ערבית עצמה רשות היא, לפיכך לא הטריחו חכמים ליפול על פניהם.

בשבולי הלקט סימן ל' הביא דברי רב שר שלום גאון, וסיים, וגאון אחר כתב שאין נפילת אפים בתפלת ערבית כלל, וכך מנהג פשוט בישראל. וזו לשון הרמב"ם בפרק ה' מהלכות תפלה הלכה טו: מנהג פשוט בכל ישראל שאין נפילת אפים בשבתות ובמועדים וכו', ולא בתפלת ערבית שבכל יום. ויש יחידים שנופלים על פניהם בערבית..."

משמע מדברי הגאונים והפוסקים הנ"ל, שאין שום איסור לומר נפילת אפים בלילה. ומוכח מדברי האשכול הנ"ל, שאם נמשכה תפילת המנחה עד צאת הכוכבים, ראוי לומר נפילת אפים, כיון שתפילת מנחה חובה.

אולם מרן הבית יוסף סימן קלא' הביא בשם רבינו הגדול מהר"י אבוהב, שכתב בשם ספר צרורות לרבינו חיים בר דוד, תלמיד הרשב"א. שאין נפילת אפים בלילה, שכן מקובל לחכמים, כי נפילת אפים רמז למידת הלילה, ואין נופלים על פניהם, וקרוב הדבר לקצץ בנטיעות. ובלילי אשמורות נוהגים ליפול על פניהם שהוא קרוב ליום. וכן כתבו מהר"ם מריקאנטי בפרשת קרח. והבית חדש סימן רלז', שכן המנהג, ויש טעם נכון לזה על פי הקבלה. וכן פסק מרן בשו"ע - קלא' ג': אין נפילת אפים בלילה, ובלילי אשמורות נוהגים ליפול על פניהם מפני שהוא קרוב ליום. נמצא שהדבר שנוי במחלוקת בין הגאונים והמקובלים. ומרן ז"ל לא הביא כלל דעת הגאונים והפוסקים שסוברים שאין להקפיד על כך, ופסק להחמיר כדברי המקובלים. ולפי זה נראה שאם נמשכה תפילת המנחה עד הלילה, אין נופלים על פניהם בלילה. וכן כתב המגן אברהם בס"ק ט'. וכן פשט המנהג. ובפרט לפי מה שכתב רב נטרונאי גאון שנפילת אפים רשות, והובא בטור אר"ח סימן קלא'.

ומכל מקום נראה שבבין השמשות שהוא ספק יום ספק לילה, רשאים לומר נפילת אפים, ומה גם שזה ספק ספיקא, שמא הלכה כדברי הגאונים והפוסקים הסוברים שרשאים לומר נפילת אפים גם בלילה, ואם תמצא לומר שהלכה כמקובלים שמחמירים, שמא בבין השמשות שפיר דמי, כיון שהוא ספק יום. וכן המנהג פשוט בארץ ישראל שאם נמשכה תפלת המנחה עד אחר השקיעה, בתוך זמן בין השמשות, אומרים וידוי ו"ג מדות. וכמעט הוא מעשים בכל יום, בפני גדולי הרבנים, ואין פוצה פה. לכן לכל הדעות רשאים לומר ו"ג מדות והמזמור של נפילת אפים ואבינו מלכנו גם בבין השמשות.

סיכום:

בתפילת מנחה רשאים לומר וידוי ו"ג מדות ונפילת אפים בכל משך זמן בין השמשות, שהוא שלש עשרה דקות וחצי לאחר שקיעת החמה, ואין להחמיר בזה כלל. (עפ"י שו"ת יחוה דעת חלק ו סימן ז)

גְּדוּלְתוֹ יִשְׂרָאֵל

רבי צבי הירש זזיות - נולד בשנת ה' - תקסו' עליו נאמר "הרב הגאון המופלג ומפואר, רם ונישא וגבה מאד". כיהן כרב בעיר זולקוב ובעיר קאליש. בצעירותו מלבד גדלותו בתורה, נתפרסם כבקי במדרש וספרי מחקר ופילוסופיה, כבן עשרים ואחד שנה הוסמך על"י רבו אפרים זלמן מרגלית מברודי. מחיבוריו "שו"ת מהר"ץ", "תורה נביאים", "עטרת צבי", "דברי הוראה", "מבוא התלמוד" והגהות על הש"ס שנדפסו בש"ס. בהגהותיו של הש"ס דפוס וינה נדפסה גם תמונתו ומתחת לתמונה החרוזים האלה: ספריו נודעו, חכמתו תורתו למרחקים זורחת. ממעיין תבונתו ישתה ל חכם ולא יכיר מראהו, עתה יגיל ישמח גם ימצא נחת. אם גם תמונתו יראה כי קרן עור פנהו. רבי צבי נלב"ע בשנת ה' - תרט"ו

סיפור השבוע

כי אין לו שום סיכוי, כלתה אליו הרעה מאת המלך, והוא רחוק כחוט השערה מהמוות, נבהל מאד, נפל לרגליו, בכה והתחנן לו, נשק את ידו, ואמר בהכנעה גדולה: "אדוני המלך! חטאתי ופשעתי, מודה ומתודה אני, ואתה ברוב חסדך תשא נא לפשע עבדך".

ענה המלך ואמר: "אל תרבה דברים! כבר אמר החכם מכל אדם - ברוב דברים לא יחדל פשע, וחושך שפתיו משכיל. מהר והבא את אבן החן, פן אפגע בך בחרב".

כאשר שמע השר את דברי המלך, מיהר וקם, הלך ולקח מן המקום אשר הצפינה שם, והביאה אל המלך. כשהגיש השר את האבן והניחה לפני המלך, הביט בה ולא האמין למראה עיניו, נטל אותה בידיו ומשמש בה, ושמח שמחה גדולה.

מיד רץ אל המלכה וספר לה את כל מה שקרה באותו הערב, בצאתו החוצה לשאוף רוח צח. ועכשיו שאני יודע שהיהודי ההוא עשה את מלאכתו נאמנה, גם אנכי אקיים את אשר הבטחתי לו. והיות והאבן הטובה כבר בידי, לא אתמהמה אף רגע, ואתן לו היום את כל אשר אמרתי לתת לו בתודה ובשמחה רבה.

שמעה המלכה את דברי המלך, ענתה ואמרה: "עשה כן כאשר דברת, תשלם לו פעלו, ותהי משכרתו שלמה". יצא המלך מאת פני המלכה, לקח את סכום הכסף אשר הבטיח לתת ליהודי, וציוו לעבדיו להביאו אל בית הגביר. גם את משורריו לקח עמו המלך כדי להגיש את מנחתו ליהודי הגביר ברינה ובקול ששון ושמחה. המלך בא אל בית הגביר בעוד הם יושבים יחד וסועדים את ליבם. כאשר בא המלך אל בית הגביר, הייתה הדלת סגורה, הקיש בדלת ואחרי רגעים אחדים נפתחה הדלת....

ברכות

מזל טוב לאמיתי לוינגר ה"ו וכל בני משפחתו לרגל הגיעו למצוות יהי רצון שיוצר המאורות יאיר את דרכך, וישלח ברכה והצלחה בכל מעשי ידך לטובה ותזכה לעבוד את ה' בשמחה ונחת מאהבת תורה ויראת שמים ותמצא חן ושכל טוב בעיני אלוקים ואדם

מזל טוב לאריה ועליזה פרבר ה"ו לרגל נישואיהם. להם ולמשפחותיהם משפחת פרבר ה"ו ומשפחת צימרמן ה"ו. יהי רצון שיזכו להקים בית כשר ונאמן בישראל המושגת כל יסודות איתנים של אהבת תורה ויראת שמים לתפארת עם ישראל.

תשובות

התשובות הנכונות לפרשת וזאת הברכה הם:

1-ד' 2-ד' 3-ד' 4-ד' 5-א' 6-ד' 7-ד' 8-ג' 9-ג' 10-א' 11-ד' 12-ג'

תקציר משבוע שעבר: בעיר אחת חי עשיר גדול, סוחר מפורסם, ירא שמים, צנוע ובעל צדקה. בכל שנה לקראת חג הפסח נהג לבחור כמאה עניים מרודים, להלבישם ולהנעילם על חשבוננו, ולהיות סמוכים על שולחנו כל ימי החג.

כעבור מספר שנים רווחיו פחתו ולאחא תשלום חובותיו חנותו וביתו נותרו ריקים. גם בזמנים קשים אלו, קיבל עליו את הדין באהבה. אולם הצטער, שלא יוכל לקיים את מנהגו, לדאוג לצורכי מאה עניים ובני ביתם בפסח.

בימים שבין פורים לפסח, נגנבה אבן יקרה מבית המלך. המלך הכריז על פרס של חמישים אלף מטבעות זהב שינתנו למי שיגלה למלך את מקום האבן. כשנודע הדבר לאיש, בא אל המלך ואמר לו: "אדוני המלך! יודע אני דרך לגלות מי שגנב את האבן היקרה שבאוצרך. אולם לשם כך צריך אני סכום של ששת אלפים זהובים למפרע, וברור לי שהאבן תמצא.

המלך התרשם לטובה מהאיש ונתן לו כמקדמה ששת אלפים זהובים, וברכו בהצלחה. יצא האיש מהמלך בלב שמח, ובטח בה' שיעזור לו להחזיר את האבן הטובה לבעליה. הוא בחר מאה עניים מרודים וצווה על הסוחר לתת להם מלבושים ונעלים ושכר טבח, שיכין את כל צרכי החג ביד רחבה, והזמין את כולם לבוא עם משפחותיהם, לסעוד על שולחנו בחג הפסח.

בערב פסח, באו כל האנשים אל ביתו, בשמחה האיש ברך את ה' שזיכה אותו לקיים את המצווה שהחזיק בה כל ימיו. ובלילה, ישבו כולם ליד שולחן ערוך, לבושים בגדי חג ותפארת. בלילה ההוא, יצא המלך מהיכלו, לשוח בשדה. בדרכו עבר ליד בית האיש, שאמור לגלות את הגנב של האבן היקרה. הוא ראה אנשים רבים בבית, וחשב שמדובר בעצרת חכמים שנקראו להתייעצות כדי לגלות את מקום האבן היקרה. הוא עמד בפתח הדלת והטה אוזנו לשמוע את שיחת החכמים, ושמע את בעל הבית אומר הרבה מילים והם עונים לו דיינו.

חשב המלך שהאיש שואל אותם על הגנב והם עונים לו ששמו "דיינו" אורו עיני המלך כי היה לו היה לו שר בשם "דיינו" שהיה ממונה כל אוצרותיו, וכפי הנראה ידו הייתה בגניבה....

המשך משבוע שעבר: המלך מיהר לארמונו, כדי לתפוש את "דיינו" ולהכריחו שיחזיר את הגנבה. הוא חזר ולבש את בגדי המלכות ושלח שליח אל דיינו ובפיו הוראה ברורה ודחופה לבוא מיד לארמונו.

הוא בא אליו מיד, ומצאו יושב על כיסאו וחרבו שלופה בידו. וטרם יפתח השר דיינו את פיו לדרוש בשלום המלך ולברכו, אמר אליו בחמת זעם: "תן לי את אבן החן, אשר לקחת מבית גנזי, ואם לא תחזיר אותה כעת, הנני הורג אותך בחרב אשר בידי. ראה נתונים לפניך החיים והמוות - בחר בחיים! ראה השר

נר ה' נשמת אדם, גיליון זה מוקדש לעילוי נשמת:

מורי ורבי יעקב (מימון) בן ר' משה וסולטנה חורי ע"ה	יחיאל (יחיא) בן יוסף ונעמה ארז ז"ל	מנשה בן רחמה בן פורת ז"ל
מכלוף בן נונה הכהן ז"ל	שלמה בן סוליקא אלבז ז"ל	
אסתר בת שלומית הנובר ז"ל	מרגלית בת צביה דנחי ז"ל	רואחלה בת דיימנטה לבית כהן ז"ל
עמל נחום בת נאג' וג'ורג'יה מוצפי ז"ל	סעדו (שרה) בת מרים עידאן ז"ל	ליזה בת קציעה אלננוב ז"ל
ת.נ.צ.ב.ה.א.		

יהי רצון שישלח הקב"ה רפואה שלימה לכל חולי עמו ישראל ובכללם ל:

חיילי צה"ל והאזרחים הפצועים במלחמה בצפון ובדרום יעקב בן ריבה (רעיה) ה"ו אברהם בן מסעודה אמיר ה"ו אליהו בן מרים לוי ה"ו
בן ציון יונה בן אביגיל חנה ה"ו זינה בת בואנו ניאזוב ה"ו נירית בת מזל אהרוני ה"ו שרה מזל טוב בת לאה סימן טוב ה"ו

מאוצרות התורה לילדים

ילדים חביבים בפרשתנו מסופר על נח. מי היה נח ומה היה מיוחד בו מכל בני דורו? בעשרת הדורות מהאדם הראשון ועד נח, ההלך ושקע העולם בחטאים. בני דורו של נח היו משופעים בכל טוב והיו חזקים וחסרי דאגות. אולם במקום להודות לקב"ה על כך להתקרב אליו, הם עשו את ההיפך הם הרבו לחטוא והארץ הלכה ומלאה חמס וזימה גזל והשחתת הדרך. הקב"ה ששונא זימה וגזל גזר להמיתם על ידי מבול. כשהחליט ה' להוריד על הדור ההוא את המבול ראה את צדקותו של נח קרא לו ואמר "רק אותך ראיתי צדיק לפני בדור הזה". כדי להצילו מהמבול הוא ציוה את נח להכין תיבה מעצי גופר אליה יכנסו הוא וכל משפחתו וכן מכל בעלי חיים הטהורים שבעה שבעה ומאלו שאינם טהורים שניים שניים.

מאה ועשרים שנה עסק נח בבנין התיבה ובכל אותם מאה ועשרים שנה היו שואלים אותו בני דורו מה אתה מכין? והוא היה עונה להם שבגלל העבירות הרבים שהם עושים, הקב"ה עומד להביא מבול על העולם ולמחות אותו. אולם אם יחזרו בתשובה ינחם ה' על מחשבתו ולא יביא עליהם את מי המבול וכך ינצלו. דבריו של נח לא עשו עליהם רושם על בני דורו והרשעים המשיכו ללכת בדרכם וברשעתם.

שאלות לילדי כיתות א' עד ג' (לפחות חלק מהשאלות עפ"י "אוצרות התורה לילדים" שלמעלה)

1. כמה זמן נמשכה בניית התיבה על ידי נח?
 - א. שנה אחת.
 - ב. נח לא בנה את התיבה, אלא ה' הכין אותה בנס.
 - ג. עשר שנים.
 - ד. מאה ועשרים שנה.
2. למותו של מי המתין ה' לפני שהביא את המבול?
 - א. למותו של נמרוד.
 - ב. למותו של למך.
 - ג. למותו של מתושלח.
 - ד. למותו של האדם הראשון.
3. כיצד נכנסו נח וכל בעלי החיים איתו אל התיבה?
 - א. בלילה כשרשעי הדור ישנים. ב. בסתר, שלא יראו אותם רשעי הדור. ג. בעצם היום, לעיני כולם. ד. החיות נכנסו ביום ונח ומשפחתו בלילה.
 4. מה היה הדבר הראשון שעשה נח מיד עם צאתו מהתיבה?
 - א. בנה בית במקום ביתו הראשון שנהרס. ב. בנה מזבח והקריב קורבנות כתודה לה'. ג. בדק שאכן כל הרשעים מתו. ד. אף תשובה לא נכונה.

שאלות עפ"י רש"י לכיתות ד' וה'

5. "ויום ולילה לא ישבתו" (פרק ט') האם מאז בריאת העולם היה זמן בו לא היה ניכר בין אור וחושך?
 - א. כן בדור הפלגה.
 - ב. לא.
 - ג. כן בזמן שלטונו של נמרוד.
 - ד. כן, בזמן המבול.
6. "...אשר עשה לו בנו הקטן" (פרק ט') למה הכוונה "בנו הקטן"?
 - א. בנו הצעיר בגילו.
 - ב. בנו הפסול והבזוי.
 - ג. אין הכוונה לבנו אלא לנכדו - כנען.
 - ד. א' וב' נכונות.
7. "...בת הרן אבי מלכה ואבי יסכה" (פרק יא') רש"י מפרש - זו שרה. מדוע נקראה כך?
 - א. על שם שסוכה ברוח הקודש.
 - ב. כי הכל סוכין ביופיה.
 - ג. מלשון נסיכות - כמו שרה.
 - ד. כל התשובות נכונות.
8. "וימת הרן על פני אביו בארץ מולדתו..." (פרק יא') כיצד מת הרן?
 - א. הושלך לכבשן האש ונשרף.
 - ב. ממחלה קשה.
 - ג. נמרוד הרג אותו בחרב, כי הצטרף לאברהם.
 - ד. היה צדיק ומת מיתת נשיקה.

שאלות עפ"י רש"י לכיתות ו' עד ח'

9. באיזה דורות לא הוצרכו לברית בקשת?
 - א. דורו של אברהם ושל דוד המלך. ב. דורו של משה רבנו ושל יהושע. ג. דורו של חזקיה המלך ושל ר' שמעון בן יוחאי. ד. דורם של עזרא ונחמיה.
 10. "לשם יולד גם הוא, אבי כל בני עבר, אחי יפת הגדול" (פרק י') מי היה גדול ממי?
 - א. שם גדול מיפת.
 - ב. יפת גדול משם.
 - ג. היו תאומים.
 - ד. בגיל היה יפת גדול משם ובחוכמה שם גדול מיפת.

שאלות לכיתות ה' עד ח' - מפירוש בעל הטורים על התורה

11. "והבאים זכר ונקבה מכל בשר באו..." (פרק ז' - טז') כיצד הם באו לתיבה?
 - א. מעצמם.
 - ב. נח פיתה אותם על ידי מאכלים.
 - ג. ה' הכניסם בנס.
 - ד. הבהמות הטהורות מעצמם ושאין טהורות הוכנסו בכוח.
12. "...והנה עלי זית טרף בפיה..." (פרק ח' - יא') כיצד הגיע עלי הזית לפיה?
 - א. מצאה אותו מונח בקרקע.
 - ב. מצאה אותו צף על המים.
 - ג. שברה אותו בעצמה מהעץ.
 - ד. הגיע לפיה בדרך נס.

כללי השתתפות

לימוד פורה ומהנה

- ❖ להניח בתיבה בבית הכנסת הספרדי המרכזי, בבית משפחת בוחניק, או לדוא"ל - nimsin@zahav.net.il בתוך שבועיים.
- ❖ בין הפותרים נכון יוגרל ספר או שובר קניה בסך 20 ₪ למימוש בכלבו כוכבי, או במתנת חן. המתמידים חומש מלא יזכו בפרס ללא הגרלה.